

Regionalt serviceprogram

Gävleborg 2014-2020

Inledning

Tillgänglighet till grundläggande service för boende, besökare och företag är en viktig del i arbetet med att skapa attraktiva livs- och boendemiljöer. Regeringen framhåller vikten av att alla delar av landet ges möjlighet att utvecklas. För att skapa en god miljö med hög attraktivitet är insatser som bidrar till en god servicenivå viktiga. Regeringen har därför gett länen i uppdrag att ta fram regionala serviceprogram. Programmen ska utarbetas och genomföras i enlighet med de riktlinjer som Tillväxtverket tagit fram.

Det tidigare regionala serviceprogrammet för Gävleborg togs fram av Länsstyrelsen Gävleborg. Ansvaret för programmet gick över till Region Gävleborg 2015. Det skulle gälla fram till 2018 och ge underlag för prioriteringar av stöd till kommersiell service. Regeringen har rekommenderat en förlängning av de regionala serviceprogrammen till samma tidsperiod som Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015 - 2020 samt Sveriges landsbygdsprogram 2014 - 2020, varför en uppdatering av programmet nu görs.

Serviceprogrammet har utarbetats med hänsyn till den tidigare programperioden 2010 - 2013 och bygger på en analys av behoven i länet samt samverkar i möjligaste mån även med övriga program inom regional utveckling och tillväxt.

Serviceprogrammets syfte är att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i gles- och landsbygd.

Det övergripande målet är att skapa förutsättningar för att erbjuda kommersiell service till medborgare och företag, inom rimliga avstånd, så att de kan bo, leva och verka på landsbygden.

Som ett led i arbetet med att utveckla den kommersiella servicen på landsbygden driver Region Gävleborg ett projekt under perioden 2016 – 2019. Projektet finansieras med stöd från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och syftar till att förstärka det befintliga arbetet.

Innehållsförteckning

1	Regionalt serviceprogram för Gävleborg	3
1.1	Avgränsning	3
1.2	Erfarenheter från tidigare programperiod 2010 - 2013	3
1.3	Regionalt och lokalt engagemang och deltagande	4
1.3.1	Serviceråd	4
1.4	Hållbarhetsdimensioner	4
2	Nuläge och analys av servicebehoven.....	5
2.1	Kommunal och regional serviceplanering.....	5
2.2	Dagligvaror	6
2.3	Drivmedel	7
2.4	Andra omständigheter av betydelse för serviceutbudet	7
3	Prioriterade områden.....	8
3.1	Kommunal och regional serviceplanering.....	8
3.2	Tillgänglighet till dagligvaror	9
3.3	Tillgänglighet till drivmedel	9
4	Genomförande	9
5	Uppföljning och utvärdering	9
6	Källor.....	10
7	Bilagor.....	10

1 Regionalt serviceprogram för Gävleborg

Det övergripande syftet med det regionala serviceprogrammet för Gävleborg och dess insatser är att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell service för medborgare och näringsliv i gles- och landsbygd. Det ger förutsättningar för både äldre och yngre personer att bo kvar, gör det mer attraktivt för barnfamiljer att flytta in och möjliggör för företagare att vara verksamma på landsbygden.

Det regionala serviceprogrammet ska också ge underlag för ekonomiskt stöd till kommersiell service enligt förordningarna SFS 2000:284 om stöd till kommersiell service och SFS 2015:406 om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder, samt SFS 2014:139 om statliga stöd till tillhandahållare av grundläggande betaltjänster.

Region Gävleborg och Länsstyrelsen Gävleborg samarbetar med länets kommuner för att serviceprogrammet ska genomföras på bästa sätt.

1.1 Avgränsning

Arbetet med att främja en grundläggande servicestruktur berör flera områden. I dagsläget genomförs en rad åtgärder för att bevara och utveckla service i gles- och landsbygder med hjälp av insatser inom mer än ett program, som den regionala utvecklingsstrategin, bredbandsstrategin och den digitala agendan för Gävleborg. Avgränsningen för det regionala serviceprogrammet är att det inriktar sig på att främja tillgången till kommersiell service i serviceglesa områden. Den geografiska avgränsningen av programmet är Gävleborgs län med undantag av tätorterna.

De målområden som beskrivs i det här dokumentet har inte reviderats i samband med denna uppdatering.

1.2 Erfarenheter från tidigare programperiod 2010 - 2013

Under föregående programperiod gjordes bland annat följande analys:

”Tillgängligheten till lokala serviceställen är nödvändig för att landsbygden ska kunna fortleva och utvecklas. I takt med att befolkningen minskar ökar också nedläggningen av offentlig och kommersiell service på landsbygden. Tillgången till livsmedelsbutiker i länet är bäst i Gävle och Sandvikens kommuner, där omkring 94 % av kommuninvånarna har tillgång till en mataffär inom fem minuters bilväg. Men skillnaderna är stora inom länet. I Ovanåker och Ljusdal har omkring 5 % mellan 10 – 30 minuter till mataffär och i Ockelbo så många som 17 %.”

Under programperioden visade sig även följande:

Många kommuner saknade giltiga varuförsörjningsplaner (serviceplaner) och hade inget strukturerat sätt att jobba med dessa.

Kommunerna ersatte inte butikerna för de faktiska kostnaderna vid hemsändning till boende som behövde detta. Många kommuner hade valt att inte ersätta livsmedelsbutikerna med maxnivån 200 kr per inköpstur.

Det behövs metoder och arbetssätt i genomförandet av det regionala serviceprogrammet, som inkluderar och engagerar kommunerna mer än tidigare.

Det behöver tydliggöras vilken roll kommunerna har i att upprätta aktuella varuförsörjningsplaner, höja hemsändningsbidragen, inrätta servicepunkter och arbeta med lokala upphandlingar.

I andra län hade kommunerna kommit långt med att införa servicepunkter för att erbjuda medborgare service och offentliga tjänster. Utgångspunkten med servicepunkter är en utökad service, där servicepunkten ska vara den naturliga mötesplatsen. Kommunen ersätter servicepunkten med ett årligt belopp baserat på vilken service som erbjuds.

Små livsmedelsbutiker fick allt sämre inköpsvillkor från dagligvarukedjorna. Låga inköpsvolymerna gav högre inköpspriser som butikerna hade svårt att få täckning för, vilket ledde till minskade marginaler.

Det visade sig att gemensamma upphandlingar från flera livsmedelsbutiker kunde leda till ökade volymer och bättre villkor.

Efter en genomgång hos ett flertal lokala livsmedelsbutiker identifierades behov av att genomföra energikartläggningar. Detta som ett led att minska energikostnaderna och öka lönsamheten.

2012 - 2013 genomfördes ett projekt med syftet att nå ökad lönsamhet för överlevnad för livsmedelsbutiker. Under projektet identifierades ett behov av fortsatt rådgivning, till exempel i strategisk varuplanering och beräkning av totala personalkostnader.

Post och paket är en viktig service för boende, besökare och företagare på landsbygden. Serviceutvecklingen hade över tid varit nedåtgående på detta område.

Svårigheterna för företag att bli av med sina dagskassar hade ökat i takt med att bankerna lagt ned lokalkontor på landsbygden. Boende och besökares behov att ta ut kontanter hade komplicerats av att tillgängligheten till uttagsautomater minskat. Bristen på bredband hade å andra sidan bromsat en ökning av fakturabetalningar via internet.

1.3 Regionalt och lokalt engagemang och deltagande

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) för Gävleborg 2013-2020 visar riktningen för det regionala utvecklingsarbetet. Detta kräver samordning mellan många olika områden och aktörer. Samverkan måste ske både lokalt, regionalt och nationellt för att få önskad effekt. RUS' tre övergripande målområden är Stärkta individer, Smart samverkan och Tillgängliga miljöer. Det regionala serviceprogrammet är kopplat till RUS och redovisar hur Region Gävleborg ska arbeta med frågor inom kommersiell service både regionalt, kommunalt och lokalt, i gles- och landsbygd.

Region Gävleborg och Länsstyrelsen Gävleborg samarbetar för att främja en hållbar utveckling i Gävleborg och kommersiell service är ett av områdena som berörs.

Kommunerna är viktiga aktörer för servicefrågorna, dels genom att de är huvudmän för flera servicefunktioner och dels att de arbetar med näringslivsutveckling och även genom sitt ansvar för den fysiska planeringen. Kommunernas serviceplaner (varuförsörjningsplaner) syftar till att säkerställa en god kommersiell service för att trygga dagligvaru- och drivmedelsförsörjning för kommuninvånarna på landsbygden. Planen ska vara ett underlag för bedömning i samband med ansökningar om statligt och kommunalt ekonomiskt stöd.

Det är av vikt att ett engagemang och samverkan finns mellan lokala företag och ideell sektor för att få en tillfredsställande service på landsbygden. Den kommersiella och offentliga servicen måste fungera på lokal nivå.

1.3.1 Serviceråd

Servicerådet ska följa arbetet med det regionala serviceprogrammet och vara med och identifiera och genomföra insatser under programperioden. Representanter från Region Gävleborg, Länsstyrelsen, de tio kommunerna, samt näringsliv och föreningar ingår i servicerådet. Deltagarna ska ge sina olika perspektiv på frågorna i servicerådet och vara delaktiga i att fånga upp och utveckla nya arbetsmetoder och idéer för att stärka servicestrukturen. Två gånger per år träffas representanterna och samarbetar för att förbättra den kommersiella servicen på landsbygden. Servicerådet kan komma att förändras under programperioden. Vid behov, tillfälliga eller permanenta, kan fler aktörer bjudas in.

1.4 Hållbarhetsdimensioner

Det övergripande målet för programmet är att skapa förutsättningar för medborgare och företag att bo, leva och verka var de vill i länet och erbjudas god servicenivå inom rimliga avstånd. Det finns flera aspekter som kan påverka dessa förutsättningar, till exempel individers kön, bakgrund, ålder eller boendeort. För att se, analysera och utjämna skillnader i dessa förutsättningar krävs kunskap om olika gruppers villkor och kompetens om jämställdhet och jämlikhet.

I framtagande, genomförande och uppföljning av det regionala serviceprogrammet ska hållbarhetsdimensionerna beaktas med särskilt fokus på jämställdhet mellan kvinnor och män, integration, samt miljö.

Hållbarhetsperspektiven ska genomsyra programmet; vid planering, målgruppsanalys, analys av behov, vid olika insatser och vid uppföljning. Det kan på aktivitetsnivå innebära att säkerställa att en målgrupp är brett representerad och att inte enbart de personer som normalt engagerar sig i en fråga är de som får komma till tals. Det kan även vara att analysera en verksamhet, aktivitet eller nulägessituation ur ett intersektionellt perspektiv för att säkerställa mer träffsäkra insatser. Ett intersektionellt perspektiv innebär att belysa skilda förutsättningar mellan olika grupper av kvinnor och män, exempelvis gällande ålder, härkomst med mera. Intersektionalitet är ett samhällsvetenskapligt begrepp som används för att analysera hur olika maktstrukturer samverkar och skapar ojämlikhet.

Region Gävleborg är ansvariga för att driva hållbarhetsperspektiven i programmet och göra dem synliga i arbetet. Under de olika rubrikerna i programmet framgår hur detta kan göras.

2 Nuläge och analys av servicebehoven

För att människor ska kunna bo, verka och leva i alla delar av landet måste alla få del av offentlig service och grundläggande välfärdstjänster. Utöver en väl fungerande offentlig service och välfärd ska det också finnas en god tillgänglighet till kommersiell service. Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service är en av förutsättningarna för såväl hållbar regional tillväxt som för utveckling i landets olika typer av landsbygder. Det är ofta i bygder där lanthandeln är hotad som den betyder mest, både som dagligvaruhandel, servicepunkt och samlingsplats.

Revideringen av det regionala serviceprogrammet utgår från en nulägesanalys av servicebehovet på landsbygden. Erfarenheter från tidigare programperiod 2010-2013 inklusive en SWOT-analys för landsbygden i Gävleborg som Länsstyrelsen genomförde hösten 2013 har också använts.

Befolkningen på landsbygden ställer krav på en välfärd med fungerande kommersiell service. Den kommersiella servicen omfattar fem serviceslag; dagligvaror, drivmedel, betaltjänster, post och paket samt apotek. I många orter på landsbygden i Gävleborg, framför allt i glesbygd, är befolkningstätheten vikande, vilket gör det svårare att upprätthålla både kommersiell och offentlig service. Nya tekniska och innovativa lösningar är en förutsättning för att behålla eller utveckla servicen på landsbygden.

I *bilaga 1* presenteras en statistiköversikt på Gävleborgs befolkning uppdelat på de tio kommunerna. Förutom befolkning och medelålder (kvinnor/män) visar bilagan utrikesfödda, utbildningsnivå, flyttnetto, antal förvärvsarbetare (natt/dagbefolkning) och befolkningspyramider.

2.1 Kommunal och regional serviceplanering

Arbetet i det tidigare regionala serviceprogrammet i Gävleborg byggde främst på ett samarbete mellan Länsstyrelsen och näringsidkarna inom kommersiell service. Erfarenheten har visat att kommunerna inte har blivit tillräckligt involverade och genomslagskraften för arbetet har inte blivit optimal. Kommunerna ansvarar för sina serviceplaner (varuförsörjningsplaner) och har den bästa kunskapen om sina respektive servicegivare. Behovet att få till ett gott samarbete mellan kommunerna, Länsstyrelsen Gävleborg och Region Gävleborg är avgörande för möjligheterna att säkra tillgången till kommersiell service på landsbygden. Därför har innevarande program ett tydligt fokus på en gemensam serviceplanering mellan dessa parter.

En serviceplan (varuförsörjningsplan) ligger till grund för kommunernas planering för att bibehålla viss kommersiell service i gles- och landsbygden och för att skapa förutsättningar för boende och besökare. Planen är ett underlag för bedömning av ekonomiska insatser som kan ges till dagligvarubutiker och/eller drivmedelsstationer såsom hemsändningsbidrag, särskilt driftstöd, investeringsstöd/bidrag och stöd för grundläggande betaltjänster. Nio av tio kommuner i Gävleborg har 2018 en varuförsörjningsplan (serviceplan). Den tionde kommunen har en översiktsplan som omfattar delar av det som ska ingå och planerar för att upprätta en serviceplan. Analysen visar att planerna inte alltid är kända inom kommunen och att det finns behov av att uppdatera dem.

Ett sätt för kommunerna att ge medborgare närhet till information och service på landsbygden är att etablera servicepunkter. Kommunen och servicepunkten gör en överenskommelse om vad de ska erbjuda kunderna. Det kan vara information från kommunen, tillgång till dator med internetuppkoppling, en

fikahörna med möjlighet till en stunds samvaro, anordnande av aktiviteter varje år och hemleverans av matvaror, så kallad hemsändning. Kommunerna i Gävleborg använder logotypen som Örnsköldsviks kommun tagit fram, se nedan:

Servicepunkt - en mötesplats för dig som bor eller besöker landsbygden

Vad servicepunkten erbjuder kan se olika ut och utgår ifrån behoven på orten. Kommunerna betalar en ersättning till servicepunkten för servicen, ersättningsnivåerna varierar. Alla kommuner har ännu inte infört servicepunkter, se *bilaga 2*, Kommersiell service per kommun. Behovet av servicepunkter varierar mellan kommunerna.

2.2 Dagligvaror

Dagligvarubutiken har stor betydelse för en ort när det gäller service. Ju fler tjänster en butik kan erbjuda, desto större nytta gör den för både ortsbefolkning och besökare. Fler tjänster bidrar även till ökad lönsamhet, vilket ger butiken större möjligheter att överleva. Tillgången till dagligvaror är *grunden* kring vilken ett utökat serviceutbud kan byggas för män och kvinnor, företagare, föreningar och besökare.

Dagligvaruförsörjningens läge på landsbygden i Gävleborg är sårbart och förändras snabbt om någon butik tvingas lägga ner. Nuläget visar även att landsbygden har en åldrande befolkning och möjligheterna för äldre att bo kvar på landsbygden minskar om de inte har tillgång till dagligvaror inom ett rimligt avstånd. I Gävleborgs nordvästra delar är servicetäckningen så dålig att privatpersoner och företag har svårt att leva och verka där.

Erfarenhetsmässigt visar förlusten av en lanthandel inte bara att nödvändig service upphör, utan också att ortsbefolkningens naturliga mötesplats försvinner. På landsbygden är en sådan naturlig mötesplats också en viktig del för att utrikes födda ska kunna integreras i samhället. Det blir tomt och tyst när en lanthandel försvinner – och incitamenten för att bo kvar minskar.

Nuläget visar att lanthandlarna, oavsett kedja, fortsätter att ha små marginaler vid inköp av dagligvarorvaror, små inköpsvolymen innebär ett högre inköpspris. Andra identifierade problemområden för lanthandlare är att personalkostnaderna har ökat, kundunderlagen är vikande, konkurrensen har ökat, energikostnaderna är höga, ökade kostnader för varutransporter samt att investeringsbehoven är stora. De butiker som inte kan drivas under marknadsmässiga förhållanden behöver resurser från det offentliga för att skapa långsiktighet för en levande landsbygd. Regeringen beslutade 2018 att avsätta 70 miljoner kronor årligen till butiker i utsatta lägen via ett särskilt driftstöd. I Gävleborg har nio butiker fått särskilt driftstöd för 2018 och Region Gävleborg omprövar stöden varje år. Villkoren för stödet är att dagligvarubutiken är öppen året runt, har mer än 10 km till närmsta butik och en omsättning under 11 miljoner kronor (SFS 2000:284).

En ökad inflyttning till landsbygden medför att dagligvaruhandeln får nya kundgrupper, som till exempel barnfamiljer och/eller utrikes födda. Nya kunder efterfrågar ofta nya produkter, vilket leder till ett utökat sortiment. Risken ökar då att butiken inte kan sälja sitt lager och lönsamheten minskar. Om butiken inte erbjuder de efterfrågade produkterna så väljer kunderna ofta att inte handla där.

Hemleverans av matvaror, så kallad hemsändning, är en tjänst som dagligvarubutikerna utför åt kommunen. Ersättningen från kommunerna till dagligvarubutiken är generellt för låg för att det ska vara lönsamt för dagligvarubutiken att tillhandahålla tjänsten. Hemsändningen erbjuds oftast till äldre personer som inte har rätt till hemtjänst. Dagligvarubutiken kan även erbjuda inköpsrundor där kunden hämtas till butiken. Inköpsrundor bidrar både till merförsäljning för butiken och till ökade möjligheter för kunden till sociala kontakter.

Sedan 2015 råder nya miljöregler om tillåtna köldmediegaser i kyl-, frys- och värmepumpanläggningar. Nedtrappningen av de gamla köldgaserna sker etappvis fram till 2030, genom övergång till alternativ som

är bättre för miljön och inte påverkar växthuseffekten negativt. Efter 2020 får en befintlig anläggning inte längre fyllas på med de gamla köldmedierna och det är inte heller tillåtet att köpa utrustning vars konstruktion bygger på och innehåller sådana. För en lanthandel kan en nyinvestering av till exempel frysdiskar få stor ekonomisk påverkan för verksamheten. Det påverkar lanthandelns möjlighet till överlevnad.

Bilaga 2, Kommersiell service per kommun, visar den kommersiella servicen på landsbygden. Där framgår bland annat vilka orter och dagligvarubutiker som är prioriterade av respektive kommun och vilka Servicepunkter som är aktiva, beslutade och påtänkta. Det framgår även vilka dagligvarubutiker som fått särskilt driftstöd.

På kartan i *bilaga 3* finns samtliga prioriterade dagligvarubutiker och drivmedelsstationer utmärkta.

2.3 Drivmedel

För att kvinnor och män på landsbygden ska ha möjlighet att nå de områden där service finns är tillgång till bil och körkort ofta nödvändig. Har man inte det kan det bli problematiskt, då tillgången till kollektivtrafik på landsbygden varierar och gör att det inte alltid är ett alternativ. Tillgång till drivmedel är därför viktig för både boende, företagare och besökare.

Drivmedelsstationer är ett viktigt komplement till dagligvaruhandel. Att ha tillgång till fler serviceslag och att ha närhet till service ger en levande landsbygd. Fiberutbyggnaden på landsbygden är av stor betydelse för att drivmedelsstationerna ska fungera eftersom betalningssystemen idag bygger på denna teknik. Den fysiska etableringen av laddstolpar till elbilar på landsbygden kan med fördel förläggas vid drivmedelsstationer eller lanthandel.

Miljömässigt har utvecklingen gått framåt för drivmedel. För att främja användningen av biodrivmedel omfattas alla som är skattskyldiga för bensin eller dieselbränsle av den lagstiftade reduktionsplikten, som trädde i kraft 2018. Det innebär att alla drivmedelsleverantörer ska minska växthusgasutsläppen från bensin och diesel genom att gradvis öka inblandningen av biodrivmedel. Många investeringar kommer att krävas för att hålla takt med den utveckling som sker för att minska fossilberoendet, såsom skärpta regler för rörledning och cisterner. Både lagstiftaren och marknaden förväntas utveckla nya typer av drivmedel och dessa kommer att vara svåra och dyra att tillmötesgå för mindre fristående stationer. Idag är det onormalt höga bruttomarginaler på drivmedel, vilka kommer att minska i samband med omställningen till miljövänligare drivmedel. Detta kommer att få omfattande konsekvenser på gles- och landsbygd. Drivmedelstationer på landsbygden drivs inte alltid på marknadsmässiga villkor och kan ha svårt att genomföra investeringarna med egna medel. Offentliga medel via det regionala serviceprogrammet kan då vara en förutsättning för att genomföra investeringen.

En minskning av antalet drivmedelsstationer på landsbygden medför en ökad miljöförbrukning. Annan företagsamhet inom drivmedelsstationens upptagningsområde kommer också att påverkas negativt, liksom boende och service. Att åka längre än nödvändigt för att få tillgång till drivmedel ger dessutom en negativ påverkan på både miljö och ekonomi.

Bilaga 2, Kommersiell service per kommun, visar den kommersiella servicen på landsbygden. Där framgår bland annat vilka orter och drivmedelsstationer som är prioriterade av respektive kommun.

På kartan i *bilaga 3* finns samtliga prioriterade dagligvarubutiker och drivmedelsstationer utmärkta.

2.4 Andra omständigheter av betydelse för serviceutbudet

Länsstyrelsen bevakar tillgången till grundläggande betaltjänster och arbetar med regionala stöd- och utvecklingsinsatser. Grundläggande betaltjänster handlar om att alla ska kunna betala räkningar och ta ut kontanter oavsett var i landet de bor. Möjligheten att använda grundläggande betaltjänster ska motsvara behoven i samhället. Länsstyrelsen arbetar tillsammans med kommuner, företag, föreningar och andra parter för att bedöma om det finns behov av stöd för att säkra betaltjänster. Ofta är det lokala handlare som agerar betaltjänstombud på landsbygden.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län gör bedömningen att tillgången till grundläggande betaltjänster inte motsvarar samhällets behov och att situationen har försämrats. Fler företag och innevånare har idag längre till betaltjänstombud än tidigare. Problemet var tidigare störst i länets nordvästra glesbygdsområden. Nu omfattas även länets tätorter av försämringen. Problemet gäller främst kontanthantering men också avsaknaden av bredband och bristfällig mobiltäckning begränsar möjligheten till betalningar. Två av länets kommunala centralorter saknar idag bankkontor med kontanthantering. Länsstyrelsen har under 2017 gjort insatser på fyra orter, vilka fått betydligt bättre service och närmare till betaltjänster.

Den digitala utvecklingen går snabbt och det är viktigt att alla i Gävleborgs län kan delta i det digitala samhälle som växer fram. En bristfällig utbyggnad är ett problem för att både bedriva kommersiell service och att kunna ta emot service. En förutsättning är att alla har tillgång till bredband med hög kvalitet och hastighet. Region Gävleborg och Länsstyrelsen har tillsammans med kommuner och andra intressenter tagit fram en regional bredbandsstrategi som gäller till och med 2020. Målet är att 95 procent av länets företag och 90 procent av hushållen ska ha tillgång till fast bredband om minst 100 Mbit/s år 2020. Region Gävleborg, Länsstyrelsen och kommunerna tar fram en regional handlingsplan för bredbandsutbyggnaden åren 2019-2025.

Bredbandskartläggningen från Post och telestyrelsen från oktober 2017 visade att 60 procent av företagen och 73 procent av hushållen i länet har tillgång till 100 Mbit/s. För att nå målet till år 2020 pågår en omfattande fiberutbyggnad. Att fibersätta landsbygden är en ekonomisk utmaning. Ju längre ut man kommer desto glesare blir det mellan byarna och därmed ökar också kostnaderna för fiberdragningen. Vissa delar av utbyggnaden finansieras med hjälp av stöd från Landsbygdsprogrammet och Europeiska regionala fonden, andra delar finansieras av bredbandsaktörerna själva. Det behövs mer nationella stöd för att kunna fiberansluta de hushåll och företag som befinner sig längst ut.

3 Prioriterade områden

De områden som är prioriterade i Gävleborgs regionala serviceprogram 2014-2020 är:

1. Kommunal och regional serviceplanering
2. Tillgänglighet till dagligvaror
3. Tillgänglighet till drivmedel

Inom dessa områden ska befintliga och nya satsningar på samverkanslösningar uppmuntras och initieras och nya typer av mötesplatser ha möjlighet att växa fram.

3.1 Kommunal och regional serviceplanering

Mål	Indikator
Stärkt samverkan kring serviceplanering mellan lokal, kommunal och regional nivå	<p>Antal kommuner som har en aktuell och känd serviceplan (varuförsörjningsplan)</p> <p>Andel kommuner som ersätter hemsändning enligt förordningens maxbelopp (för närvarande 200 kronor per tillfälle och kund)</p> <p>Servicepunkter i alla kommuner (10)</p>

3.2 Tillgänglighet till dagligvaror

Mål	Indikator
Bibehållen eller förbättrad tillgänglighet till dagligvaror i länet	Andel av befolkningen med över 20 km till en dagligvarubutik
Förbättrad lönsamhet för strategiskt viktiga dagligvarubutiker	Årsomsättning i kronor

3.3 Tillgänglighet till drivmedel

Mål	Indikator
Bibehållen eller förbättrad tillgänglighet till drivmedel i länet	Andel av befolkningen med över 20 km till en drivmedelsstation
Förbättrad lönsamhet för strategiskt viktiga drivmedelsstationer	Årsomsättning i kronor

4 Genomförande

Region Gävleborg bär samordningsansvaret för det regionala serviceprogrammet. Detta ställer stora krav på samverkan på regional och kommunal nivå och på en väl fungerande process för att behålla och utveckla en hållbar servicestruktur. Region Gävleborg, Länsstyrelsen och kommunerna finansierar insatser i programmet. Insatserna formuleras i handlingsplaner som revideras årligen.

Representanter från Region Gävleborg, Länsstyrelsen, de tio kommunerna, samt näringsliv och föreningar ingår i servicerrådet, se även 1.3.1.

5 Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering av det regionala serviceprogrammet ska göras i samband med servicerrådets möten. Uppdatering av bilagor och handlingsplaner kopplade till det regionala serviceprogrammet sker årligen eller vid behov. Ytterligare uppföljningar kan komma att göras efter behov. Region Gävleborg är ansvarig för att detta genomförs.

Varje år ska genomförda insatser och uppnådda resultat redovisas till Tillväxtverket som har i uppdrag att sammanställa och redovisa hur länen genomför sina respektive regionala serviceprogram till Regeringskansliet, Näringsdepartementet. Redovisningar ska ske enligt följande plan:

Delredovisning	Datum
1	31 januari 2015
2	31 januari 2016
3	31 januari 2017
4	28 februari 2018
5	22 februari 2019
6	22 februari 2020

Slutredovisning som avser hela perioden 2014-2020 ska lämnas till Tillväxtverket senast 22 februari 2021.

6 Källor

Länsstyrelsen i Gävleborg 2013, *SWOT-analys för landsbygden i Gävleborg*

Länsstyrelsen i Gävleborg 2017, *Regional handlingsplan för landsbygdsprogrammet och havs-och fiskeriprogrammet 2014 - 2020*

Länsstyrelserna, *Rapport: 2017:13, Bevakning av grundläggande betaltjänster 2017*

Miljö- och energidepartementet; *Lag (2017:1201) om reduktion av växthusgasutsläpp genom inblandning av biodrivmedel i bensin och dieselbränslen*

Näringsdepartementet, *Förordning (2000:284) om stöd till kommersiell service*

Näringsdepartementet; *Förordning (2014:139) om statligt stöd till tillhandahållare av grundläggande betaltjänster*

Näringsdepartementet; *Förordning (2015:406) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder*

Region Gävleborg, *Nya Möjligheter, Regional utvecklingsstrategi för Gävleborg 2013-2020*

SCB; *statistik 2018*

Tillväxtverket; *Pipos Serviceanalys*

Svensk Bensinhandel, Robert Dimmlich, verkställande direktör

Örnsköldsviks kommun;

<http://www.ornskoldsvik.se/kommunochpolitik/landsbygdsutveckling/servicepunkter>

7 Bilagor

Bilaga 1 Tabell, befolkningsstatistik Kommuner Gävleborg

Bilaga 2 Tabell, kommersiell service per kommun

Bilaga 3 Karta, prioriterade dagligvarubutiker och drivmedelsstationer i Gävleborg